

Izvorni znanstveni rad
UDK 940.1 : 929.7 (091)(497.5 Preseka)
Primljeno 2023-05-31
Prihvaćeno za tisak 2023-10-16

PRESEKA – POSJED, MJESTO I ŽITELJI U PROŠLOSTI

Franjo Pajur, Zagreb/Eisenstadt

Sažetak

Preseka – manji posjed na brežuljkastim hrptovima Kalničkog gorja, okupljen oko istoimenog mjesta kao središta – uspjela je tijekom ranije povijesti sačuvati svoje ime, iako se nalazila u susjedstvu veće rakovečke gospoštije. Vlasnici Rakovca posjedovali su veće dijelove presečkog posjeda, no ime cjeline zvane Preseka ostalo je. To posjed može zahvaliti činjenici što je većim dijelom nasljedovao staru zemlju Dulepsku, reambuliranu 1244. godine, a koja nije istovjetna sa selom Dulepska. Ova se zemlja kao dio posjeda Nikole Rakovečkoga spominje još 1320. a potom se javlja ime Preseka: kao Crkva sv. Petra u Preseki u prvom popisu župa iz 1334. odnosno kao posjed Preseka Sv. Petar godine 1392. u vlasništvu donjozelinskih plemića čija jedna grana tijekom 15. st. postaje presečko niže plemstvo (de Gepew). Krajem 15. stoljeća, vjerojatno u korvinsko doba, formira se presečki vesnikat što ga nalazimo u posjedu Ivaniša Korvina, gospodara Medvedgrada, Rakovca i Lukavca. Ivaniša (†1504.) nasljeđuje njegova udovica Beatrice Frankopan a nakon njene preudaje (1509.) vlasnikom korvinskih posjeda (pa tako i presečkog vesnikata) postaje Juraj markiz Brandenburški. Ovaj vesnikat obuhvaća u to doba više sela od kojih su neka opstala do danas, a neka u drugoj polovici 16. st. turskim pustošenjima nestala. Potom su presečki posjednici Zrinski, Gregorijanci, Erdödy, pa opet Zrinski, zatim Patačići te dijelom Domjanići itd. Žitelji Preseke i okolnih sela živjeli su u kućnim zajednicama (zadrugama) – sve do njihova raspada ili ukidanja krajem 19. i početkom 20. stoljeća.

Ključne riječi: Preseka, mjesto, posjed; žitelji

Godine 1244. kralj Bela IV. daruje knezu Andriji, sinu Petrovom (comes Endre filius Petri), i to za zasluge u ratu protiv Tatara, zemlju Dulepsku (terra Dulypchka)¹. Međaši zemlje bili su: izvor rječice Velika Dulepska (Welika

---

¹ *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae* (CD) IV, doc. 211, p. 241-243 odnosno MOL, Dl 35969.

Dulypchka), zemlje plemića Petkona (terra Petkonis), rječica Mala Dulepska (minus Dulypchka), zemlja grada Rakovca (terram castris de Rokonuk), cesta koja iz Miholca vodi u Zagreb (magna via a sancto Michaeli uadit Zagrabiā), zemlje grada Kalnika (terra castris de Kemluk), zemlje jobagiona kalničkog grada Vida (Wydus) i Vukine (Wolkyna), izvor Velike (fonte Welyka), rječica Velika (Welyka), međa vicebana Jakše [Jaxa (vice)banum] te zemlje kraljevskih svinjara (terre subulci regis). Ovu darovnicu potvrđuje 1270. godine i kralj Stjepan². Zemlja se Dulepska često pogrešno povezivala sa selom Dulepska koje se nalazi uz istoimenu rječicu, ali puno dalje nizvodno na jugu, tako npr. Buturac³ navodi da je riječ o posjedu „uz istoimenu rijeku, koji je kasnije pripojen rakovečkoj gospoštiji” odnosno da su kod sela Dulepske “potok i plemićki posjed Dulepska zabilježeni u dokumentima 1244. i kasnije često puta” te da je „manji dio tog posjeda pripadao gospoštiji Rakovec, a veći dio plemićima koji se često izmjenjuju”. Jedini je Ćuk, doduše oprezno ali ispravno, zaključio kako „Petkovo dobro Dulebska ne odgovara možda današnjem selu Dulebskoj, već kako se vidi po medjama, koje idu sve do zemalja kalničkih na potoku Velikoj i Jakšina posjeda na istome potoku, imao se pod Petkovom Dulebskom podrazumijevati Pogančec i Preseka”⁴. Uzrok ove zabune bila je „zemlja kraljevskih svinjara“, koja se nalazila južno od današnjeg sela Dulepske. Lonjski su svinjari (pastores porcorum de Lona), naime, uzgajali svinje po žirnim, hrastovim šumama oko rijeke Lonje i opskrbljivali kraljevski stol svinjetinom, zbog čega su bili pod osobitom zaštitom kraljevskog dvora te im oko 1261. godine kraljica Marija daruje posjede Vrbovec i Obrež kod Kalnika na potoku Kamešnici⁵. Ove je posjede kraljica de facto otešla županu Junku, o čemu ovaj vodi parnicu, te mu navedene posjede tek 1280. vraća kralj Ladislav a što sljedeće, 1281. godine, potvrđuje i kraljica Elizabeta⁶. U rečenom opisu međa zemlje Dulepske riječ je o ovoj potonjem posjedu, dakle o drugoj zemlji kraljevskih svinjara – onoj na potoku Kamešnici. Osim toga, u ispravi iz 1412.⁷ godine posjed uz selo Dulepsku se naziva Donja Dulepska (Felsedulebzka): očito da bi se razlikovao od posjeda u gornjem toku potoka Dulepske. Iz navedenoga je razvidno kako je zemlja Dulepska omeđena u darov-

² CD V, doc. 26 p. 577.

³ Buturac, Josip. *Vrbovec i okolica 1134-1984*, Vrbovec 1984., str. 140.

⁴ Ćuk, Juraj. *Plemeniti Križevčani do postanka križevačke županije* u: *Vjestnik kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva (VZA) XVIII*, Zagreb, 1916., str. 55.

⁵ „Isprava kraljice Marije opet nije sačuvana izvorno već je spominju kasniji dokumenti koji rješavaju to pitanje” – Kruhek, Milan. *Vrbovec, vrbovečki kaštel i njegovo mjesto u sustavu krajiške granične obrane* u: *Vrbovec u sadašnjosti i prošlosti*, Vrbovec 1995.

⁶ CD VI, doc. 298, p. 354 odnosno CD VI, doc. 339 p. 400.

⁷ MOL, DL 35389.

nici iz 1244. većim svojim dijelom zapravo kasnija gospoštija zvana Preseka, čije se ime prvi put spominje u popisu župa iz 1334. godine: „ecclesia beati Petri de Preseka“⁸. Godine 1392. dijele Nikola, Stjepan i Ladislav, sinovi Benedikta, sina Stjepana od Sv. Nikole Zeline (Nicolaus, filius condam Benedicti, filii Stephani de Zelnazenthmiclos in sua ac Stephani et Ladislai, filiorum eiusdem condam Benedicti, fratrum suorum) i Gregor, sin Mihaela, sina istoga Stjepana (Gregorius filius Mychaelis, filii eiusdem Stephani de eadem) dijelove posjeda Preseka Sv. Petar (possessionis Prezekazenthpeter)⁹ a što je prvo poznato spominjanje imena posjeda. U dokumentu podjele se spominju sljedeći lokaliteti: Novo selo (Nova villa dicitur) koje se nalazi blizu crkve sv. Petra apostola (prope ecclesiam beati Petri Apostoli), cesta koja od ove crkve vodi u Rakovec (vie publica, qua itur de ipsa ecclesia versus Rocounuk) i zemlja Zadvornišće (terra Zaduorniche vocatis), koju Benediktovi sinovi prepuštaju Gregoru. Selo Novo selo je smješteno s obje strane navedene ceste koja vodi u Rakovec i to tako da je sa zapadne strane deset selišta kmetova ili jobagiona a s lijeve deset napuštenih selišta koja počinju kod selišta stanovitog Kuzme, jobagiona Mihaelova (a sessione cuiusdam Cosme, iobagionis ipsius Mychaelis). Nakon Križevačkog sabora (1398.), na kojem je kralj Žigmund (Luksemburški) dao pobiti svoje protivnike, Medvedgrad (a s njime i Rakovec koji je od četrdesetih godina 13. st. njegova pripadnost) dolazi u posjed Albena¹⁰. Ili, kako piše Kukuljević: „Pošto Sigismundo godine 1398, na novo kraljevinu hrvatsku posieti držeći u Križevcih veliki sabor, i smaknuvši tu Stjepana Lackovića, glavu svojih nepriateljah bude poradi rata s Bošnjaci i s nezadovoljnici hrvatskiem, prisiljen neka kraljevska imanja založiti ili prodati. Medju ovim imanji biaše i Medvedgrad, kojega kralj poradi viernih (t.j. novčanieh) službah na vječna vremena darovā netjakom biskupa zagrebačkog Eberharda Albena, po imence Petermanu, Hermanu i Rudolfu Albenu.“¹¹ Rudolfov sin Rudolf (Eberhardov nećak) postaje 1433. gospodar Medvedgrada, a time i Rakovca: dokument iz 1434. spominje ga kao nasilnika koji je zajedno sa svojim ljudima na svom posjedu Rakovcu (ad possessionem Rakouk) napao presečke plemiće Ivana,

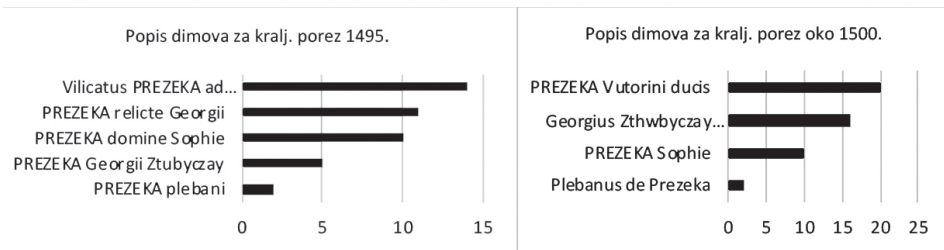
⁸ Buturac, Josip. *Popis župa zagrebačke nadbiskupije 1334. i 1504. godine – Starine knj.* 59, Zagreb 1984., str. 89.

⁹ CD XVIII, doc. 342, p. 470-472.

¹⁰ „U prvoj polovici 1433. umre znameniti biskup zagrebački Ivan Alben, mnogogodišnji vrhovni kancelar Sigismundov. On je poput svog strica i predšastnika Eberharda bio rodom Nijemac iz Bavarske gdje je njegova porodica (von Ebsch ili Ebtsch) držala Sulzbach u Veldenzu, a poslije i mjesto Ellenbogen u Češkoj. Po potonjem mjestu (Ellenbogen = Elbogen na Ogri) prozvaše ih u Ugarskoj i Hrvatskoj pridjevkom ‘de Alben’“ – Klaić, Vjekoslav. *Povjest Hrvata* 2,2, Zagreb, 1901., str. 126.

¹¹ Kukuljević-Sakcinski, Ivan. *Događjaji Medvedgrada*, Zagreb 1854. u: *Arkiv za povjestnicu jugoslavensku (Arkiv)* br. 3, Zagreb 1854. str. 40-1.

Nikolu i Matiju, sinove Gregora od Preseke (Iohannis ac N[icolai et] Mathye, filiorum Gregorii de Gepew)¹² dok su se iz Požege vraćali kući u Moravče. Naime, „U starih listinah dolazi sadašnja Presjeka u križevačkoj županiji pod imenom Gepev“¹³. Spomenutom Nikoli, sinu Gregora od Preseke, koji se u banderiju bosanskog bana Ivana Marota hrabro borio protiv Turaka, kralj Žigmund 1427. daje baštinu njegova strica Ladislava, sina Benedikta od Preseke ili Zeline Sv. Nikola (Benedicti de Gepew alias Zelna Zenthmik[los]), koji je umro bez nasljednika¹⁴. Iz navedenoga je razvidno kako je predak Stjepan posjedovao samo Zelinu Sv. Nikola (Stephani de Zelnazenthmiclos) a njegov sin Benedikt već oba posjeda (Benedicti de Gepew alias Zelna Zenthmik[los]) te su Benediktovi sinovi zajedno s bratićem 1392. dijelili dijelove presečkog posjeda a njegovi unuci (sinovi njegova sina Gregora) bili već plemići presečki (de Gepew). God. 1457. gospođu Klaru, kćer Ivana, sina Gregora od Preseke (domina Clara vocata, filia Iohannis filii Gregorii de Gyepew), čazmanski kaptol uvodi u Ivanove dijelove posjeda zvanih Preseka Sveti Petar, Zelina Sveti Nikola, Petrovci, Mrazovec, Babča, Otok, Lučilnica, Mali Obrež i Sv. Juraj Odranski (in possessionibus dicti Iohannis partis in Gyepew Zenthpether, Zelna Zenthmyklos, Petrowcz, Mrassowcz, Babcha, Athak, Lwchylnczyca, Kisebres et Odrazentgyörgy nuncupatur)¹⁵. Od navedenih posjeda samo je Preseka Sveti Petar (Gyepew Zenthpether) bio u Križevačkoj, a svi ostali u Zagrebačkoj županiji. Ovaj se posjed plemića presečkih, kao što je razvidno iz diobe 1392. godine, sastojao od jednog sela (Nova vila) sa selištima (10 naseljenih i isto toliko opustjelih) i pripadajućim zemljama. Druga su sela pripadala presečkom vesnikatu (Vilicatus Prezeka)¹⁶ što ga nalazimo već krajem 15. st. u Popisu poreza iz 1495. odnosno onom iz oko 1500.¹⁷: iz sljedećeg je grafa

¹² Laszowski, Emilij. *Monumenta historica nobilis communitatis "Campus zagrabiensis dictae" – Codex Turopoliensis* (MT) III, Zagreb 1904.-05. str. 540.

¹³ Lopašić, Radoslav. *Karlovac*, Zagreb 1879., str. 233.

¹⁴ Regesta JAZU D-I-51.

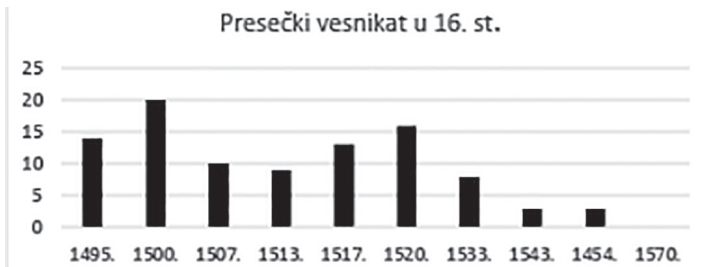
¹⁵ MOL, DI 49378.

¹⁶ *Villicatus* od *villicus* (seoski starješina), dolazi hrv. samo u liku *vesnik* odatle *vesnikat* – *Lexicon latinitatis medii aevi iugoslaviae* Zagreb 1973., str. 1259.

¹⁷ Adamček, Josip – Kampuš, Ivan. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću*, Zagreb 1976.

razvidno da dotični vesnikat (*Vilicatus Prezeka ad Rokonok* i *Prezeka Vutorini ducis*¹⁸) broji najveći broj dimova.

Nadalje je vesnikat zabilježen narednih godina, i to ili kao vilikat Preseka (*vilicatus PREZEKA*) – 1507. ili kao posjed rakovečkih gospodara: Preseka gospodina Markiza tj. Jurja Brandenburškog (*PREZEKA domini Marchionis*) – 1513. i 1517. odnosno vilikat gospodina Markiza (*vilicatus domini Marchionis*) – 1520. odnosno Preseka udove Zrinskog (*PREZEKA domine relicte condam domini Zrini*) – 1533. odnosno presečki vilikat (spadajući) k Rakovcu (*Vilicatus Prezeka ad ROKONOK*) – 1554. Nakon 1554. sela su opustošena do te mjere da je godine 1570. u Popisima poreza zabilježeno slijedeće: Vilikat u Preseki (spadajući) k Rakovcu zbog neprijatelja potpuno napušten (*Vilicatus in PRESEKA ad Rokonok pertinens per hostes omnino desertus*), te ga u drugoj polovici 16. st. više ne nalazimo u popisima poreza. Rečeno najbolje ilustrira sljedeći graf

Presečki vesnikat je vrlo vjerojatno formiran u korvinsko doba kao skup više sela, a nalazimo ga i nakon smrti Ivaniša Korvina (†1504.), tako primjerice 1506. kada ga čine sela: Preseka, Nikovac, Đurđevci, Kraljev Verh, Ledina, Nikovac Gornji, Krušljevc i Slatina (*Prezeka, Nykowacz, Gywrgyewczy, Kralyew Werh, Ledyna, Nykowacz superior, Krwsleweczy, Zlathina*).¹⁹ Ista sela nalazimo i u darovnici koju 22. ožujka 1510. izdaje kralj Vladislav svom nećaku Jurju markizu Brandenburškom za kojega se preudala Ivaniševa udovica Beatrice Frankopan: „*Prezeka, Nykowacz, Gywrgewczy, Kralewerh, Ledyna, Nykowacz Superior, Krwsleweczy et Zlatyna*“²⁰. U Urbaru iz 1520. godine slijede neznatne promjene: Preseka, Dolenjkovec, Kraljev Verh, Gorindol, Ledina, Borenjkovec, Nikovac, Krošljevc i, Nikodol i Slatina (*Preszeka, Dolenykwocz, Cralew Verh, Gorindol, Ledina, Borenykwocz, Nikowcz, Kroslewczy, Nykowdol, Zlatina*)²¹ tj. Nikodol je zamije-

¹⁸ Jedna od titula Ivaniša Korvina: *vojvoda slavonski, opavski, glogovski, liptovski* itd.

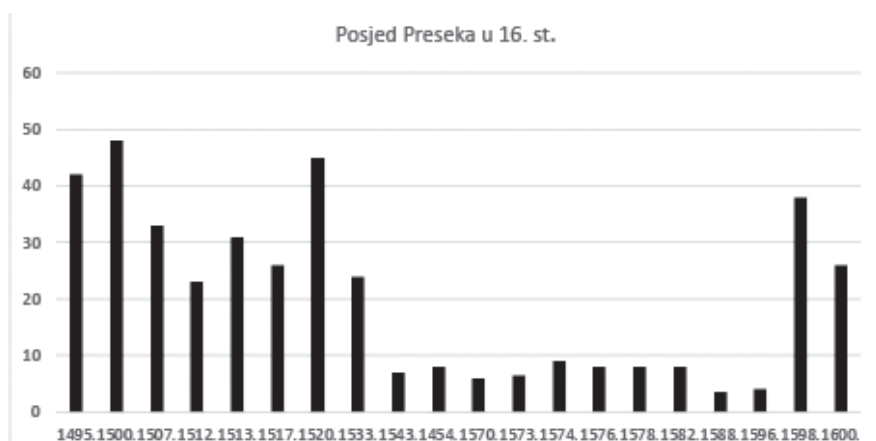
¹⁹ MOL, DL 37791.

²⁰ Laszowski, Emilij. *Monumenta historica nobilis communitatis "Campus zagrabiensis dictae" (MT) II*. Zagreb 1905., s. 285-291. odnosno MOL, DI 37868.

²¹ MOL, DL 267215.

nio Gornji Nikovac, nestali su Đurđevci a pojavili se Dolenjkovec, Borenjkovec i Gorindol. U darovnici kralja Ferdinanda Zrinskima za Medvedgrad, Rakovec i Lukavec iz 1541. zabilježeno je samo trgovište Preseka²². Prigodom zamjene imanja između Petra Erdödyja i Nikole Zrinskog 1557. spominju se samo dijelovi posjeda Preseka (*portionbusque possessionariis ... in possessione Prezeka*)²³ bez poimeničnog opisa. Naposljetku, u *Popisu domaćinstava kmetova, inkvilina, plemića armalista, predijalaca i plemića jednoselaca u zagrebačkoj i Križevačkoj županiji* nalazimo samo par sela preostalih nakon turskih pustošenja: Preseka, Slatina, Ledine i Kraljev Vrh (*Prezeka, Zlatina, Ledine, Kralyew Werh*)²⁴.

Tijekom druge polovice 16. st. Turci su intenzivno pustošili cijelu širu okolicu, pa tako i p o s j e d Preseka (*Prezeka*), što najzornije predočuje graf²⁵ iz popisa poreza tog stoljeća:

Nakon što je 1524. Juraj markiz Brandenburški za 22.000 forinti prodao „troposjed“ (Medvedgrad, Rakovec i Lukavec) kraljici Mariji, ova ih uskoro za 4.000 zlatnih forinti zalaže Ivanu Ungnadu. Nakon Mohačke bitke (1527.) i pogibije kralja Ludovika, na Cetingradskom saboru jedan dio plemstva bira za kralja Ferdinanda, a drugi Ivana Zapolju. Navedene gradove uz novčani polog kralj Ferdinand daje 1528. Ivanu Karloviću, koji novac posuđuje od svog šurjaka

²² HDA, Arhiv grofova Patačić; Laszowski, *Iz prošlosti*, str. 23.

²³ Barabas, Samu *Codex epistolaris et diplomaticus comitis Nicolai de Zrinio II* Budapest 1899, str. 346.

²⁴ *Regestum comitatum Zagrabienensis et Crisiensis anno 1598 unius sessionis nobilium ac praedialium armalique nobilium et universorum colonorum et inquilinorum* u: Adamček-Kampuš, *Popisi*.

²⁵ Porezna jedinica je bio dim (*fumus*), osim u godinama 1598. i 1600. kada je nakon odluke Hrvatskog sabora za poreznu jedinicu uzeta kuća (*domus*).

Nikole Zrinskoga uz uvjet da ovaj dobiva polovicu dohodaka navedenih gradova i posjeda sve dok mu se dug ne namiri te da u toj polovici može držati svoje ljude. Nakon Karlovićeve smrti 1531. prava na posjede polažu Zrinski odnosno nakon Nikoline smrti oko 1534. njegova udovica Jelena, sestra Ivana Karlovića, s djetom, tako da u popisima poreza za 1533. nalazimo i: *PRESEKA gospe udove pokojnog gospodina Zrinskoga florena* 8²⁶. Nakon brojnih pokušaja poništavanja prava Zrinskih, Ferdinand im konačno 1541. izdaje darovnicu u kojoj se među pripadnostima Rakovca spominje i trgovište Preseka. Ovom su darovnicom Zrinski postali vlasnici Rakovca a time i presečkog posjeda „ad Rokonog“ te u popisima poreza za 1543. i 1554. godinu nalazimo zabilježen „vesnikat Preseka spadajući pod Rakovec“ (*Vilicatus Prezeka ad Rokonok*). Prigodom zamjene imanja između Petra Erdödyja i Nikole Zrinskog 1557. spominju se i dijelovi posjeda Preseka (*portionbusque possessionariis ... in possessione Prezeka*)²⁷, no onda su uslijedila turska pustošenja te je presečki posjed dijelom opustio a dijelom bio oslobođen plaćanja poreza. Zbog toga tek u popisu poreza iz 1598. nalazimo u Preseki 2 *inkvilina*²⁸, u Slatini 1 i u Ledini 3 kmeta kneza Petra Erdödyja a uz to još i kmet-ska selišta pripadajuća plemićima Ožegović, Sofiji udovi Stjepana Domjanića, Šišinačkom (sada Bobaniću), Gusiću (sada Bukovačkom) i Praščociju te presečkoj crkvi Petra i Pavla²⁹. God. 1600. zabilježeno u Preseki 6 selišta gospodina Petra Erdödyja kneza, 10 Jurja Ožegovića, 6 Sofije udove Stjepana Domjanića zajedno sa Šišinačkim i 4 crkve Petra i Pavla³⁰. Početkom 17. st. završio je spor Zrinskih i Erdödyja oko zamjene dobara iz 1557. godine, te su uskoro (oko 1613.) Rakovec i Vrbovec (a time i Preseka) opet u rukama Zrinskih (braće Nikole i Jurja). God. 1625. umire Nikola bez potomaka a njegovoj udovi, Erzsébet Szechy-Zrinski, daje Juraj na doživotno uživanje Vrbovec, Božjakovinu i Grdun kod Ozlja. Sljedeće,

²⁶ „PREZEKA domine relicte condam domini Zrini fl. 8“ – Adamček-Kampuš, *Popisi* str. 133.

²⁷ Barabas, Samu. *Codex epistolaris et diplomaticus comitis Nicolai de Zrinio II* Budapest 1899, str. 346.

²⁸ Kmet na cijelom selištu (*sessio integra*) nazivao se „celoselec“, „selišnjak“ (*colonus sessionatus, integrista*), onaj s $\frac{1}{2}$ selišta „polovinar“, „polselec“, „medialista“ (*colonus dimidius*), s $\frac{1}{4}$ „čtvrťselišnjak“, „čtvrťrtinar“ (*quartalista*), te naposljetku s $\frac{1}{8}$ „osminar“ (*octavalista*) ili „želit“, „inkvilin“ (*inquilinus*).

²⁹ „In PREZEKA domini Petri Erdeödy comitis, Portio Georgii Osegowych ibidem in PREZEKA, Portio generosae dominae sophiae Zermegh consortis egregii Stephani literati Domianych ibidem, Portio haeredum condam Georgii Sissinachky apud manus Casparis Bobyanich, Plebanatus ecclesiae sancti Petri ibidem in PREZEKA, Portio Casparis Gwzych apud manus Gabrielis Bukowachky” – Adamček-Kampuš, *Popisi*, str. 458.

³⁰ „In PREZEKA domini Petri Erdödi comitis domus 6, Ibidem Georgii Osseghowych domus 10, Ibidem dominae Sophiae Zermegh consortis Stephani Domianisch cum portione Sisynachki domus 6, Ibidem parochiae Sancti Petri domus 4, Ibidem ex portione Gwzych et in ALSO WELYKA Nicolai Jechkowych domus 4” – Adamček-Kampuš, *Popisi*, str. 577.

1626. godine, umire i Juraj a imanja nasljeđuju njegovi maloljetni sinovi Nikola i Petar. Oni dobivaju skrbnike a imanja zakupnike: od 1835. njima upravljaju braća Zrinski. Njihova strina Erzsébet boravi u Vrbovcu i Preseki koju je očito dobila na doživotno uživanje zajedno s Vrbovcem: njezin presečki dvor 1638. pljačkaju po nalogu braće legradski kapetan Janković sa svojim ljudima. Erzsébet Szechy-Zrinski umire 1646. te imanja koja je ona doživotno uživala nasljeđuju braća Zrinski, između kojih dolazi do nesuglasica oko podjele. Naposljetku su ugovorom iz 1649. podijelili imanja: Nikoli pripalo je cijelo Međimurje, Rakovec, Vrbovec i Preseka te kuća u Beču. Nakon njegove pogibije u lovu 1664. ovim posjedima u ime maloljetnog sina Adama preuzima Marija Sofija rođ. barunica Löbl.³¹ Nakon zrinsko-frankopanske urote i smaknuća urotnika popisivala su se i procjenjivala sva imanja Zrinskih pa tako i Preseka.

U p r o c j e n a m a zrinsko-frankopanskih imanja iz 1672. zabilježena je i kurija Preseka s kmetovima i posjedovnim dijelovima siročadi Nikole Zrinskoga (*Aestimatio curiae Preszeka, cum sui colonis et appertinentiis portionis pupillorum Nicolai a Zrinio*).³² Kmetских selišta (*sessio colonialis*) bilo je 13 a njihova su godišnja podavanja procijenjena na max. 650 i min. 520 forinti (svako je selište bilo obvezno davati godišnje: 1 kokoš ili 3 x³³, 1 kopuna ili 6 x., 12 jaja ili 1 x. i pol vagana zobi ili 18 x. tj. ukupno 28 x. i 2 d.). Kurija (*curia*), koja je bila dvokatna zgrada (v. sliku u Patačičevu *Statusu*), procijenjena je na max. 150 i min. 100 forinti. Alodijal veličine 48 jugera³⁴ oranica (*terrae arabilis*) i 16 jugera sjeno-koša (*foenilium*) procijenjen je na max. 464 i min. 336 forinti. Tako da su alodij i kmetска podavanja ukupno procijenjeni na max. 1.264 i min. 956 forinti; oko 150 jugera hrastove šume zvane Preseka (*sylva Preszeka quercina*) od koje se za ispašu stoke prije dobivalo 5 metreta³⁵ zobi, a sada se, zbog naseljavanja Vlaha, dohodak procjenjuje na max. 300 i min. 250 forinti. Dohodak od gornice (*jus montanum*) veličine 55 kabala³⁶ i 12 pinti godišnje procijenjen je na max. 1.117 i min. 745

³¹ Laszowski, *Iz prošlosti*, str. 30-32.

³² *Povijesni spomenici obitelji Zrinskih i Frankopana*, Djela JAZU, knj. 55 Zagreb 1974, s. 311-312.

³³ x = *krajcar* (njem. *kreutzer*) nazvan tako po dvostrukom križu na reversu (lat. *denarius cruciatus*).

³⁴ *Jugerum* = mjera zemlje, ral (jutro) – Mažuranić, Vladimir. *Prinosi za hrvatski pravno-povijesni rječnik I*, Zagreb 1975. (pretisak), str. 469 – 1200, kasnije 1600 četvornih hvati.

³⁵ *Metreta*=mera, mertuk, merica; isto što i *modius*=vagan, kabal, drevenyka, kuplenik.

³⁶ *Kebljak, keblenka, kablenska* = drvena mjera kao i drvenka, kojoj je istovjetna – Lopašić, Radoslav. *Hrvatski urbari MHISM 5*, Zagreb, 1894., str. 175 odn. *Kabao (kabel, kebel)* – vrsta mjere (za tekućine i sitne stvari)... u izvorima nalazimo mnogobrojne vrste te mjere, obično različitog sadržaja i veličine tako... „kebel rakovečki“ – Herkov, Zlatko. *Građa za financijsko-pravni rječnik feudalne epohe Hrvatske II* Zagreb, 1956., str 31.

forinti. 5 vinograda Jagoić, Pod Dvorom, Veliki vinograd, Kabunovec i Štertenj (*Jagouich, Pod Duorany, Veliki vinograd, Kabunouecz i Sterteny*) koji su se nalazili blizu kurije (*prope curiam*) i davali 125 kubula vina bili su procijenjeni na max. 2.812 f. 30 x i min. 1.875 forinti. Dohoci šuma (*sylva*), gornica (*jus montanum*) i vinogradi (*vineae*) su bili procijenjeni na max. 4.230 i min. 2.870 forinti. Posjed je ukupno procijenjen na max. 5.494 a min. 3.826 forinte, a kad se oduzmu troškovi izdržavanja špana i slugu (max. 625 i min. 416 f. 40 x) ostaje: max. 4.869 i min. 3.409 f. 20 x.

Nikola Zrinski je s barunicom Sofijom Löbl imao troje djece: sina kome ime ne znamo jer je umro kao dijete, kćer Anu-Katarinu i sina Adama (*1662).³⁷ Budući da je Ana-Katarina postala redovnica nasljednik Nikolinih imanja, pa tako i presečkoga posjeda, postao je Adam. Dvanaesti siječnja 1686. grof Adam Zrinski sa svojom suprugom Marijom Katarinom rođ. Lamberg sklapa, pred izaslanicima čazmanskog kaptola, zaručni ugovor, kojim je njezin miraz osigurao na imanjima grada Rakovca i Vrbovca. Kako su se Zrinski u raznim prigodama zaduživali kod zagrebačkog kaptola (tako primjerice grof Nikola 1642. – 3 000 forinti, grof Adam 1685. – 5 275 forinti) Kaptol se poslije pogibije posljednjeg Zrinskog, Adama – koji je, navodno pogođen s leđa zrnem austrijskog topa, poginuo 1691. u bici kod Slankamena – javlja kao vjerovnik Zrinskih na imanjima Rakovec, Vrbovec i Preseka. Adamovoj udovi, Mariji Katarini Lamberg, kraljevska komora 1692. nudi 50.000 forinti i 6 posto kamatu do isplate, no ova traži imanja Rakovec, Vrbovec i Preseku na vječna vremena (*iure perennali*), sa slobodnim pravom raspoložbe. Na trokratno pozivanje Komore, odriče se Marija Katarina svojih prava u korist kraljevske komore, a rečena imanja privremeno – na ime duga Zrinskih, koji je prema zapisu Kaptola ukupno iznosio 46 000 forinti – zapisuje komora Kaptolu. Unatoč protivljenju Adamove udove zagrebački kaptol pomoću dodijeljenih mu četa 1692. zaposjeda vlastelinstva Rakovec, Vrbovec i Preseku. Sljedeće 1693. godine, 13. listopada, sklapa Kaptol ugovor, kojim su rečena imanja prodana banu Adamu Batthyanu za 46.000 forinti a 9. svibnja 1699. vraćena su ponovo u kaptolski posjed. Preuzevši ponovo navedena imanja traži Kaptol 1700. od komore da mu, kao vjerovniku Zrinskih, trajno zapiše Vrbovec, Rakovec i Preseku. Zahtjev je komora odbila i Kaptol upravlja rečenim imanjima ubirući prihode sve do 1709. godine, ali ih ne uspijeva dobiti u trajno vlasništvo.³⁸ Od godine 1707. s kraljevskom komorom glede Rakovca, Vrbovca i Preseke pregovara barun Baltazar Patačić. Pregovori uspješno završavaju 1709. i 25. rujna te godine izdao je kralj Josip I. u Beču darovnicu kojom „*kaštel Rakovec (castellum Rakovecz) sa posjedi-ma Rakovec, Baničevci, Samoborci, Mlaka, Brezane, Goli Vrh, Dvorišće, Curkovci,*

³⁷ Laszowski, Emilije. *Adam grof Zrinski* Zagreb 1937., str. 79.

³⁸ Laszowski, *Iz prošlosti ...* s. 34-35.

Hruškovec, Lojnica, Peskovci, Krkači, Radoišće, Salnik, Valetići, Hudovo i Počučani s dijelovima posjeda u Zelini; zatim imanje Vrbovec s kaštelom i posjedima Vrbovec, Celine, Cerje, Pavlovec, Poljana, Prilesje, Brčevac, Luka i Gaj, te plemićka kurija Preseka s posjedničkim dijelom u istom mjestu, kao i ostalim dijelovima i posjedima zvanim Kračevac, Slatina i Ledine³⁹ daruje barunu Baltazaru Patačiću od Zajezde za položenu svotu od 49.000 forinti, te zapisanih mu 4.000 forinti, u ime nagrade i priznanja njegovih zasluga, i to – muškoj lozi na vječna vremena, a ženskoj uz pravo otkupa (za 53.000 forinti) od kraljevskog fiska. Čazmanskom je kaptolu istog dana kralj naložio uvesti Patačića u posjed darovanih imanja, što je Kaptol sljedeće godine i proveo: kaptolski izaslanik kanonik-čuvar Nikola Mislić, zajedno s kraljevskim povjerenikom Ivanom Branjugom, podžupanom varaždinskim, 12. svibnja 1710. počinje uvoditi baruna u posjed Rakovca. Tako se obitelj Patačić, iskoristivši propast Zrinskih, približila Dvoru⁴⁰ te 1710. godine stekla i njihove negdašnje posjede Rakovec, Vrbovec i Preseku, a također i – kako bilježi kroničar u *Statusu familiae Patachich* – sva regalna prava: patronata, pravo mača, pravo banaderija; malte kod kaštela Rakovca, u selu Lojnici i pod Zelinom; pravo lova i feuda na Pavlovec, nekoć Špoljarića, sada Ladislava Bogathyja; Celine, nekoć Petkovića; Dvorišće, nekoć Orehovečkih, sada u vrbovečkoj gospoštiji; također i dvije kurije - jednu u Blaževdolu (kod Zeline), drugu u Preseki.⁴¹ Preseka se u navedenom ulomku naziva još „Gepev, Sv. Petar“ (*Preszeka, Gyuepö, Szent-Peter dicta*).

Kaptol je stoga već god. 1709. popisao navedena imanja i u tom je u r b a r u⁴² opisan i posjed zvan kurija Preseka (*curia Preszeka*) i njene pripadnosti. Alodijal se sastojao od oranica i sjenokoša. Četrdeset osam *jugera* oraće

³⁹ «*Integra bona et iura possessionaria castellum Verbovecz, necnon possessiones ataque Verbovecz, Czeline, Czerie, Paulouecz, Poliana, Prileszie, Berchevecz, Luko et Gay; praeterea aliud castellum Rakovecz, ac possessiones similiter Rakovecz, Banichevczi, Szamoborczi, Mlako, Brezane, Goliverh, Dvorische, Czurkovczi, Hruskovecz, Loinicza, Peszkovczi, Kerkachi, Radosche, Szalnik, Valetichi, Hudovo et Pochuchani ac portiones possessionarias in Zelina et Bukovecz, non absimiliter curiam nobilitarem Preszeka cum portione possessionaria ibidem, necnon alias portiones ataque possessionarias Krachevecz, Sztatina et Ledine sic dictus*». – HDA, Arhiv Patačića, kutija I.

⁴⁰ Rečeni je Baltazar bio prvi Patačić, koji je (1706.) postigao barunsku čast; dotle su Patačići bili samo plemići „od Zajezde“ (*de Zaiezda*).

⁴¹ «*Regalibus juribus, uti sunt: patronatus, jus gladii, banderia producenda, telonia, item terna ad castellum Rakovecz, pagum Lonycza, et sub Zelina; praterea venatio, et feuda, quorum unum in Pavlovcz, antem nobilium Spoliarich, jam nobili Ladislao Bogathy inscriptum; aliud in Czeline olim Protkovichianum, et tertium in Dvorische quondam Orehovachkianum, umtruque jam capiti bonorum, et directo proprietario dominio reincorporatum habentur: oribus dominiis etiam dua curia, et possessiones, in Zelina, Blasevdol vocata, et Preszeka, Gyuepö, Szent-Peter dicta*». – *Status familiae Patachich* Viennae MDCCXXX, f. 26.

⁴² AD 1709. die 29. octobris facta et conscriptio per nos infrascriptos terrarum, vineum, foenilum, curialium castelli Rakonog uti etiam servitiorum obventionum alianumque fructuostiatim tam à colo-

zemlje (*terrae arabilis*) činilo je osam oranica zvanih: 1) „Na Kostanju“ (*plaga na Kosztanyu dicta*) – cca 4 jugera, 2) „Matičevac“ (*plaga Matichevecz*) – cca 5 jug., 3) „Vrbica“ (*plaga Verbizza*) – cca 10 jug., 4) „Brišče“ (*plaga Brische*) – cca 7 jug., 5) „Vrbanovi Krči“ (*plaga Verbanovi Kerchi*) – cca 12 jug., 6) „Drven Kanovec“ (*plaga Dreven Kanovczi*) – cca 5 jug., 7) „Crikvenjak“ (*plaga Czirkvenjak*) – cca 3 jug. i „Polag Cirkve“ (*Penes Ecclesiam*) – cca 2 jug. Od tih oranica bilo je 10 jugera dobre, 19 srednje i 19 loše zemlje. Sjenokoše (*foenilie*) bile su dvije: „Staro selo zvana“ (*Staro szelo vocat*) – na 6 kosaca (*falcatores*)⁴³ i „Pri Šagudu“ (*penes Sagud*) na kosaca 1. vinograda (*vinea*) je bilo 5, na kopača (*fossore*)⁴⁴ ukupno 115, i to: 1) „Pri kuriji“ (*Penes curiam*) – na kopača 25, 2) „Marinovka“ (*Marinovka*) na kop. 50, 3) „Pjunjuščak“ (*Piuniuschak*) na kop. 24, 4) „Borovec“ (*Borovecz*) na kop. cca 8, „Cirkvenjak“ (*Czirkvenyak*) na kop. 8. U prva tri vinograda je bilo „dobro i postojano vino“ (*vinum bonum et stabile*), u 4. kao i prijašnja vina (*vinum sicut prius*) a u 5. dobro vino kao i druga (*vinum bonum uti alia*). Gornice (*jus montanum*) se dobivalo 39 *mensura* (*kebela*) i 4 *pinti*. Kmetova je bilo 23, koji su bili dužni služiti tlaku 52 dana zapregom (*aratrum*) i 52 dana pješačkom tlakom (*pedester*), što je iznosilo ukupno tlake a. 624 m. 312 p. 1144⁴⁵. Povez unutar, a ponekad i izvan kraljevstva, davali su kao i Rakovčani⁴⁶. Šume su bile dvije: jedna zvana „Vučetin“ (*palissera*⁴⁷ *Vuchetin*) koja je služila samo za potrebe vlastelina i druga, zvana „Rebri“ – obje za vinogradsko kolje, dok se drvo za ogrjev dobivalo iz Rakovečke gore (*monte Rakonogensi*).

Legister rakovečki, što ga je Patačićev špan z-novič prepisal na koncu Leta 1716.⁴⁸, bilježi već na početku, u sumarnom pregledu, stanje Rakovca, Novog Mesta, Zeline (Donje) i Preseke glede broja kmetova i težaka. Za Preseku (*Na Preszeke*) stoji da ima 23 kmeta i da se iz nje dobiva 40 težaka. Potom je opisan i posjed te dan pregled podavanja kmetova. „Zemlje orane“ bilo

nis quam civibus et libertinis ad idem castellum appertinentibus et obvenientibus provenis debentibus – KAZ, ACA, XVIII fasc. 3.

⁴³ 1 kosac (*falcatores*) tj. onoliko koliko 1 kosac može u jednom danu pokositi odnosno 800-1200 četv. hvati.

⁴⁴ 1 kopač (*fossore*) tj. onoliko koliko kopač može u jednom danu okopati vinograda odnosno 200 četv. hvati – Buturac, Vrbovec, str. 228.

⁴⁵ Legenda: **a** = *integra aratrum* = cijeli jaram volova, **m** = *media aratrum* = pola jarma tj. dva kmeta zajedno daju cijeli jaram (*supreg*) i **p**=*pedester* = pješačka tlaka tj. težak.

⁴⁶ Rakovčani su naime po tom urbaru bili obvezni „učetvero ili ušestero zajedno (*quatour vel sex simul juncti tenentur facere vecturas*) davati sprežnu tlaku tj. povoz unutar ali i izvan kraljevstva – u Mađarsku ili Austriju“ (*extra Regnum in Hungariam vel austriam*).

⁴⁷ *Sylva pallisera* = loza (šuma) za kolje – Belostenec, Joannis. *Gazophylacium illyrico-latinum* (pretisak) Zagreb 1972., str. 204.

⁴⁸ *Legister Rakovečki (Urbarium bonorum Rakovecz Anno 1716. & 1720.)* – Arhiv HAZU, IVb-63.

je 33 rali⁴⁹ a koju je činilo 8 oranica: *Mekota na Kostanju* na rali 4, *Martičevac zovuča* na rali 5, *Verbica zovuča* na rali 10, *Brišče* na rali 5, *Verbanovi Kerči* na rali 3, *Drevenkanovec* na rali 2, *Cirkvenjak* na rali 4 te *Mekota pored same Cirkve*. *Sinokoše dvorne* su bile *Stan selo ozvana na koscev* 7 i *pustoselinske sinokoše* koje *takaj pod Dvor se kose*. *Vinogradi Dvorni* bili su: *Poleg Dvora zovuči* na kop. 20, *Marinovka* na kop. 50, *Pjunjuščak* na kop. 18, *Cirkvenjak* na kop. 9 i *Borovec* na kop. 8. *Koloseki, slišajući k vinogradom dvornem*, bili su: *Loza iliti Vučetin zovuči* na rali 3, *Budijin ozvani* na rali 4, *Vloko* na rali 3, *Čanica pustoselka* na rali 4 tj. ukupno (*in toto*) na rali 14. *Kmetska podavanja* su bila sljedeća: U selu *Ledine* (13 *kmetova*) je 8 *kmetova* davalo kao prvi tj. *tlake dni 2, daje zobi vagana 1, jajec 10 te za kopuna i kokoš groša 4 novac 1*. Ostalih pet je davalo kao deveti tj. *tlake den 1, daje zobi vagana 1, jajec 5 te za kopuna groša 2 novac 1*. U selu *Gornjaki* (4 *kmeta*) su sva 4 *kmeta* davala kao prvi iz *Ledine* tj. *tlake dni 2, daje zobi vagana 1, jajec 10 te za kopuna i kokoš groša 4 novac 1*. U selu *Borovec* (2 *kmeta*) je prvi *kmet* davao kao i prvi u *Ledini* tj. *tlake dni 2, daje zobi vagana 1, jajec 10 te za kopuna i kokoš groša 4 novac 1* a drugi kao deveti u *Ledini* tj. *tlake den 1, daje zobi vagana 1, jajec 5 te za kopuna groša 2 novac 1*. U selu *Slatina* (5 *kmetova*) su prva 4 *kmeta* davala kao prvi iz *Ledine* tj. *tlake dni 2, daje zobi vagana 1, jajec 10 te za kopuna i kokoš groša 4 novac 1* a peti *tlake den 1, daje zobi vagana 1, jajec 10 te za kopuna groša 2 novac 1*. *Pustoseline na dni 2 i vsaka z dohotkom k tomu pristojećem* su imala dvojica a *na den 1 i vsaka z dohotkom k tomu pristojećem* su imali šestorica.

„*Godine 1719 putujući iz Beča na hrvatski sabor u Zagreb, oboli tu dne 7 prosinca od groznice i umre dne 9 pros. u nekadašnjoj kući porodice Plemićah, te bude pokopan u njegdašnjoj fratarskoj crkvi u Remetincu u kapeli sv. Antuna, koju je sam god. 1704 saziđati dao.*“⁵⁰ *Diobom imanja* koja je poslije *Baltazarove smrti* 1720. provedena među njegovom *udovicom* i *djecom*, *vlastelinstvo Rakovec s Presekom i Zelinom*, dobiva sin *Aleksandar (Baro Alexander: Dominium Rakovecz cum Preseka et Zelina)*⁵¹. „*Aleksandar Patačić umro je u Beču 6. maja 1747. nakon što ga je 1. februara u Pečuhu djelomično dirnula kap. Pokopan je u crkvi sv. Stjepana u Vrbovcu*“⁵² a *imanja* su zaposjeli *vjerovnici*, dok *kralj* 1748. nije odredio da se *posjedi* vrate njegovoj *udovi Katarini barunici Feinfeld*. Iako je *parnica s vjerovnicima završena* 1750. a *Rakovec i Vrbovec* sa svim *dugovima* preuzeo *Aleksandrov brat, grof Ludovik Patačić*, u *Vrbovcu* ipak i dalje živi

⁴⁹ 1 ral = 5754,64 m².

⁵⁰ *Kukuljević Sakcinski. Ivan Zapisci barona Baltazara Patačića i grofa Adama Oršića od godine 1691 do 1814. u: Arkiv... knj. X Zagreb, 1869., str. 230.*

⁵¹ *Status ... f. 59.*

⁵² *Laszowski, Vrbovec str. 41 odnosno Status ... f. 102 i dalje.*

Aleksandrova udova, dok je Rakovec, a time i Preseka, bio Ludovikov.

Godine 1754. odredila je kraljica Marija Terezija popis stanovništva Križevačke županije: popisivane su sve osobe preko 15 godina starosti, sva pokretna i nepokretna imovina a u Primjedbama su se bilježile sve prednosti i svi nedostaci, koji su potjecali iz posebnih prilika pojedinog mjesta, tako se primjerice od 44 pitanja glede prednosti ispitivalo i ovo: *“Ima li kakvog ribolova? Plaća li se što za nj ili je slobodan? Kakve se ribe love, naime, ima li tu većih riba? Je li slobodno hvatati ptice ili uopće loviti ili to pripada nekom pojedincu? Koliko i kakvih imaju voćaka? Jedu li plodove tih voćaka ili ih prodaju?”*⁵³ Ovako detaljan popis te pristranost popisivača učvrstili su stanovništvo u uvjerenju kako će temeljem popisa biti povećani nameti tj. porezni tereti, što je – pored utjecaja pobune krajišnika u Varaždinskom generalatu – bio glavni uzrok križevačke seljačke bune, koja je započela 24. veljače 1755. godine u Ravnu. Kao povod buni sami su seljaci naveli: *“Da se njim velike krivice delaju, što njihove pravice raztrgavaju, što svako leto skoro sve povešavaju, vrabčeve glave, kaj od starine nije bilo, moraju vu orsag davati, zvan toga, da su letos znova popisani i da polag novoga popisivanja morali bi plaćati i od zemlje od koje tlaku delaju i od vola i od krave, konja, trsja, žene, dece, i od svoje glave z jednom rečjum od vsega, kaj siromak človek ima, zato da njim ni moguće toliko trhov orsažkih i gospodskih podnašati, zbog toga da su se oni kak i križevačka krajina suprot stavili – da nigda već gospodskih kudelj preli ne budu, nego da rajše hote svi do noge poginuti.”*⁵⁴ O samom tijeku bune izvješćuje nas Krčelić u svojoj Kronici: *“Na dan pako sv. Mateja apostola iliti na dan 24. februariuša, podložniki muži na Ravnu v stran zvoniti počeli su i onde skup spravivši se na gospodske dvore vudrili su, prvič na pivnice, vu kojeh zopivši se, ne samo gosposke dvore porobili su, nego i požgali i med Lonjum i Črncem vodami naseleni podložniki na tri razlučili se strani. Jedni, kojeh glava bil je Kušić, od ravna proti gospodina biškupa Gradcu, odišli su pijančujuč, robeč, paleč; drugi proti Vrbovcu i Rakovcu, kojeh vojvoda postavil se je stanoviti Kadović; tretí od Lovrečine i Preseke iduč proti Kalniku pod ravnanjem Kelleka išli su. Oveh nevernikov i puntarov gosposki špani glave bili su i vse dvore požgali i porobili, najmre kaštel gospodina biškupa Gradec i kaštele Lovrečinu, Vrbovec, Rakovec, Negovec, Bisag, zmed dvorov Novomesto, Preseku, Brežane, Bogačevo, na Ravnu dva, Žalec, Pogančec, Veliku i druge ostale.”*⁵⁵ Ono što za Preseku relevantno doznajemo iz spisa o buni jest da su pobu-

⁵³ Kercselich, Balthasari Adami. *Annuae 1748-1767*, str. 139, Krčelić, Baltazar Adam *Annuae ili historija 1748-1767* (hrv. prij.), s. 153.

⁵⁴ Ivančan, Ljudevit. *Buna varaždinskog generalata i pograničnih kmetova godine 1755 VZA IV i V*, Zagreb 1902/3. s. 240; Smičiklas, Tade. *Poviest Hrvatska II* s. 334.

⁵⁵ Krčelić, Adam Baltazar. «*Hrvatska kronika*» u: *Vjesnik hrvatskog državnog arhiva XI*, Zagreb, 1945. s. 243.

njenici, između ostalog, spalili „*tri kurije u Preseki, i to Šimunčićevu, Patačićevu i Domjanićevu*“.⁵⁶ Pri tom je važno istaknuti ulogu plemića Stjepana Domjanića, vlasnika jedne od kurije i posjeda u Preseki. Seljaci su navodno „*dolazili k plemiću Stjepanu Domjaniću na Preseku pitati ga, što li im je činiti na uztuk proti predstojećim novim porezom, koji će bezuvjetno sliediti iza tako točno i strogo provedenoga popisa. Domjanić bio je veoma pismen, ali čovjek nemirne i buntovne ćudi, koj je najvećma volio razdor i neslogu medju ljudmi prouzrokovati, stoga je podanikom savjetovao, da se umah opru svim novotarijam makar i oružanom rukom, uputiv ih, da će se i krajišnici s njimi družiti, koji su razdraženi proti svojim častnikom radi nameta za mondu. Domjanić javi podjedno Ljubojeviću, da su podanici buni skloni, pak ga upozoruje, da je došao čas, da se generalat pobuni i skrši častnički jaram, a seljaci, da će se buni pridružiti*“⁵⁷. Međutim, tijekom bune, dok su se kretali prema Preseki, stiglo je ustanicima njegovo pismo, na koje mu odgovaraju „*da mu daju do drugoga dneva termin, na koteri ako ne dojde med nje, da mu hote vučiniti kaj su i drugem vučinili*“. Dok se sastavljalo pismo Domjaniću planula je Šimunićkina Preseka i kurija grofa Ludovika Patačića a potom, unatoč protivljenju nekih seljačkih vođa i dvor Stjepana Domjanića. Seljaci su za sudioništvo bili najstrože kažnjeni: kolovođe smrtnom kaznom, tako npr. „*Blaž Kadoić, puntarov mužeh officzir, na peldu se ima razstreljati, telo pako njegovo z sekirum na dvoje naj se razteše, ter jedna stran poleg puta, a druga na onom mestu, gde je vezda hiža njegova na kolo naj se postavi, hiža ako je prez kvara bližnih vužge, drugač razmeče do fundamentuma, i ves njegov imetek naj se pobere*“. Glavni pomagači kolovođa također su osuđeni na smrt, kao primjerice „*Anton Kočiš, podložnik Gospe Grofice pokojnoga gospodina grofa Petra Keglevića ... ima se razstreljati i potom na dvoje raztesati ter na dve kole postaviti ... kajti sam dobrovolno valuval je, i taiti ni mogel, da je on z puntari mužmi dvore i castelle žgati i robiti hodil pomagati, kakti je i pomagal z drugemi grad Lovrečinu, Veliku, Brežane i Preseku požgati*“. Drugi su kažnjeni blaže te im je usijanim željezom na čelo utisnuti znak vješala, tako npr. „*Lukač Posavec drugač Grbac zvan z Tkalca, gospode Patrov Jezuit podložnik, budući da na Gradec, Lovrečinu i Preseku hodil je, zvan toga poleg bil kada ladice gospona suca Kesera jesu razbili, i odonud del dobil, na Preseke tulike dve flake vzel, zato naj mu se galge zapečate na čelu i naj se pušča*“. Treći su pak osuđeni samo na batine „*oštro palice dati*“ odnosno „*oštro prehariti*“ a sudionici bune koji nisu pronađeni krivi se „*prez kaštige puščaju*“. Zbog podržavanja pobunjenika Stjepan Domjanić gubi svoj presečki posjed, te ovaj prelazi u vlasništvo grkokatoličkog biskupa Gabrijela Palkovića (*1715. Zakarpatje-†1759. Karlovac).

⁵⁶ Ivančan, *Buna* str. 247.

⁵⁷ Ivančan, *Buna* str. 161-162.

„20. kolovoza [1766.] u 8 i po sati prije podne, potkrijepljen sakramentima, pobožno umre u Rakovcu grof Ludovik Patačić, navršivši 67. godinu života“⁵⁸. Poslije Ludovikove smrti gospodar Patačićevih imanja, a time i Rakovca, postaje njegov sin Ivan Patačić, koji se godine 1758. bio u Grazu oženio groficom Eleonorom Rindsmaul i kome se 24. studenog 1766. godine, također u Grazu, rodio sin Bartol. Ivan Patačić, veliki župan križevački, umro je u Križevcima 7. travnja 1773. godine⁵⁹ a naslijedio ga je sin Bartol. On će u razdoblju od 1803. do 1812. biti veliki župan požeški, no na ovoj se časti zbog bolesti ubrzo zahvalio. Bartol Patačić „umro je u Martijancu mjeseca novembra 1816.“⁶⁰ Njegovom smrću izumrla je obitelj Patačić u muškoj lozi, a imanja Rakovec i Vrbovec, kao jedini živi ženski odvjetak porodice, nasljeđuje Bartolova udova Eleonora rođ. grofica Patačić – sestra grofa Friderika Patačića. Prema darovnici iz 1709. posjede je poslije njene smrti, budući da obitelj nije imala nasljednike, trebala ponovo preuzeti kraljevska komora. I doista, poslije smrti grofice Patačić (1834.) pripala su rečena imanja Komori tj. fisku, koja uživa vlastelinska prava i prihode sve do ukinuća kmetstva godine 1848., a poslije ih prodaje banci.

Budući da je Križevačka grkokatolička biskupija dobila bivši isusovački posjed Tkalec, vladar daje presečki posjed pod imenom „*Opatija sv. Pulherije*“⁶¹ od Križevaca” dvojici grkokatoličkih svećenika: prvo opatu Jozafatu Bastašiću (*1739., Žumberak - †1793., Šid) – kasnijem križevačkom biskupu a potom opatu Atanaziju Gvozdanoviću (koji u Preseki i umire 1806.). Nadalje posjed dijeli više vlasnika tako npr. 1802. godine: opat $\frac{9}{14}$, župnik $\frac{2}{14}$, Vjerozakonska zaklada $\frac{1}{14}$, župnik Švagelj $\frac{1}{14}$, Ana pl. Kesser $\frac{1}{14}$, da bi nakon ukinuća kmetstva postao plemićko dobro. Na području Preseke su krajem 19. i početkom 20. st. bila naime tri plemićka dobra: 1) od posjeda *Opatije sv. Pulherije* nastalo je plemićko dobro (vlastelinstvo) *Krušljevec* – kome je vlasnik bio Križevački kaptol (u Gornjakima se spominje „grad“ a središte je bilo u Krušljevcu kćbr. 9), 2) plemićko dobro *Kraljev Vrh* obuhvaćalo je kuću s s dvorištem u selu Kraljev Vrh te oranice, livade i šume u rudinama Pod Gradom, Luka u Polju, Žučavina i Kolenka, 3) plemićko dobro *Velika* imalo je kuću br. 28 u Velikoj, u poreskoj općini Preseka, te oranice, livade, vinograde, pašnjake i šume u rudinama Kod Grada, (bivšeg utvrđenog dvora), u Makarovcu i Habunovcu. Početkom 20. st. zemlja je postupno prodava-

⁵⁸ „die 20. Augusti hora ante prandium media nona comes Ludovicus Patachich de Zajezda, devote munitus sacramentis, in Rakovecz decessit, anno aetatis suae 67 completo“ –Krčelić, *Annuae*, str. 523.

⁵⁹ *Hrvatsko kolo* 3, 1950., str. 688. (HDA, *Acta banalia*, fasc. 31, br. 85).

⁶⁰ Laszowski, *Vrbovec* str. 44.

⁶¹ Sv. Pulherija (*399.-†453.), najstarija kći istočnorimskog cara Arkadija, te u dva navrata i sama carica.

na ovdašnjim seljacima.⁶² Ovi su pak seljaci stoljećima prije bili većinom kmetovi ili manjinom slobodnjaci spomenutih nižih i viših plemića i živjeli u većim ili manjim kućnim zajednicama (zadrugama), sve dok se ove nisu raspale ili dok nisu ukinute. Njihova su se prezimena sačuvala velikim dijelom sve do danas.

Status familiae Patachich

PRILOG: GLAVARI KUĆNIH ZADRUGA U PRESEKI I OKOLNIM SELIMA BOROVEC (*Borovecz*)

Zaselak na području presečkog vlastelinstva. Spominje se 1709. kao vinograd⁶³ a 1716. i 1720. kao zaselak koje broji svega 2 kmeta, vjerojatno *gornjaka*. Oni se kao *presečki kmeti (coloni curiales)* koji drže jaram volova (*animaliste integri aratri*) spominju i 1709. – bez preciziranja naselja. God. 1782. spominje se također kao “vinograd na kopača 8”⁶⁴. Kasnije opustjelo, te ga stoga nema u Sabljarovu *Miestopisnom rječniku* iz 1866. godine. U urbaru iz 1520. stoji *Borenjkovec*⁶⁵: je li riječ o istom selu nije poznato.

Naseljenost:

GOD.	1716.	1720.
DOM.	2	2

Stanovnici sela tj. glavari obitelji bili su:

1 7 1 6 .⁶⁶ Jagoich Andrass, Jagoich Giura.

⁶² Buturac, *Vrbovec*, str. 195.

⁶³ „vineae eiusdem curiae (Preszeka)” – KAZ, *Acta capit.saec.* XVIII fasc. 3.

⁶⁴ „vineae Borovecz ad fossorese 8” – HDA, *Acta urbaralia*, kutija 752.

⁶⁵ „Borenykovecz” – MOL, DL 267215.

⁶⁶ *Urbarium bonorum Rakovecz Anno 1716* – Arhiv HAZU, IVb-63.

GORNJAKI (*Gorniaki, Gornyaky*)

S. u ž. i k Križev., pšt: Verbovec, rkž. i sdč: Preseka; 5 kuć 81 st. – selo sjeverozapadno od Preseke, $\frac{3}{4}$ sata daleko. Nastalo iz naselja kmetova gornjaka (*montanistae, gorščaki, kletnjaki*)⁶⁷ tj. siromašnih seljaka koji su se bavili isključivo vinogradarstvom i živjeli u vinogradima gdje su sagradili svoje kuće a vlastelini davali daću zvanu *gornica*. Prvi se put u dostupnim dokumentima spominje 1716.⁶⁸ a potom i 1720. U urbaru iz 1520. stoji selo *Gorindol*⁶⁹: je li riječ o istom selu nije poznato.

Naseljenost:

GOD.	1716.	1802. ⁷⁰	1812. ⁷¹	1821.	1831.	1841.	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.
STAN/D.	4 d.	91	82	81	95	93	81	78	71	81	155
GOD.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
STAN.	212	178	207	204	201	164	125	126	93	57	49

Stanovnici sela tj. glavari obitelji bili su:

1 7 1 6 . Chegecz Giurek, Gasparecz Blas, Gasparecz Lourek, Kelek Lukach.

1 7 7 8 .⁷² Chegecz Anton, Gasparecz Anton, Gasparecz Jakob, Gasparecz Martin, Gasparecz Thomas, Kellek Martin, Kellek Pavel.

KRALJEV VRH (*Kralyew Werh, Kralewerh, Cralew Verh*)

S. u ž. i k. Križev., pšt: Verbovec, sdč i rkž.: Preseka.; 6 kuć 72 st. – selo sjeverno od Preseke, $\frac{3}{4}$ sata daleko. Prvi se put u dostupnim izvorima spominje g. 1506.⁷³ a potom još 1510. i 1520. te u popisima poreza iz 16. stoljeća: 1598. *Portio domini Georgii Osegowych in KRALYEW WERH domus* 6. Tada i kasnije selo je presečka pripadnost, raznih vlasnika, tako primjerice 1802. $\frac{2}{5}$ opat, $\frac{2}{5}$ Julijana Jelačić, $\frac{1}{5}$ Vjerozakonska zaklada. Plemičko dobro Kraljev Vrh, nastalo nakon ukidanja kmetstva, obuhvaćalo je kuću s dvorištem u selu, oranice, sjenokoše i šume u rudinama *Pod Gradom, Luka u Polju, Žučavina i Kolenka*. Vlasnik je bila obitelj Rösler koja je između 1899. i 1903. prodala nešto zemlje.

⁶⁷ GORNJAK (GORŠČAK GORŠTAK, GORČAK) – *montanista* (i. e. *colonus qui in vineis habitat et 'jus montanum' praestat*); kmet koji za uživanje vinograda plaća svojemu gospodaru daću, nazvanu 'gorno', 'gornica' i sl. – Herkov, Zlatko *Grada za financijsko-pravni rječnik feudalne epohe Hrvatske I*, Zagreb, 1956., str. 459.

⁶⁸ *Gorniaki* – Arhiv HAZU, IVb-63 i IVb-64.

⁶⁹ *Gorindol* – MOL, DL 267215.

⁷⁰ Podaci iz: *Parochia Preszeka* – HDA, *Conscriptiones*, kutija 754.

⁷¹ Podaci o stanovništvu za godine 1812., 1821., 1831. i 1841. preuzeti iz Zagrebačkog kalendara (*Calendrium Zagrabienese*) za te godine.

⁷² *Tabella Urbarialczka szela Preszeka g. 1778.* – HDA, *Acta urbarialia*, kutija 749.

⁷³ *Kralyew werh* – MOL DI 37791.

Naseljenost:

GOD.	1598.	1802.	1812.	1821.	1831.	1841.	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.
DOM./ST.	6 d.	61	73	74	76	72	72	80	71	88	114
GOD.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
STAN.	109	132	149	160	162	161	151	143	121	112	99

Stanovnici sela tj. glavari obitelji bili su:

1 5 9 8 . Hwnyed Franciscus, Kolenych Georgius, Kozyak Petrus, Krysthych Marcus, Ledynzky Martinus, Leschych Mattias;

KRUŠLJEVEC (*Krwslewczy, Kroslewczy*)

S. u ž. Križev., k i pšt: Križevci, rkž. i sdč: Preseka.; 7 kuć, 101 st. – selo zapadno od Preseke, ½ sata daleko. Prvi se put u dostupnim dokumentima spominje g. 1506.⁷⁴ a potom i 1510. te 1520. Godine, a poslije opustjelo. Ovdje je bio posjed i plemićka kurija obitelji Domjanić, čiji je posljednji vlasnik bio Stjepan Domjanić: posjed mu je naime oduzet zbog umiješanosti u seljačku bunu 1755. godine. Plemićko dobro Krušljevec razvilo se nakon ukinuća kmetstva iz posjeda “Opatija sv. Pulherije od Križevaca” a vlasnik mu je krajem 19. i početkom 20. st. bio Križevački grkokatolički kaptol. Centar dobra bio je u selu na kćbr. 9 a oranice, sjenokoše, vinogradi, pašnjaci i šume protezali su se u općinama Preseka, Velika i Salnik, hatarima: Ledina, Slatina, Strmec, u rudinama Grabrovnica, Kovačev dol, Prnjakovina, Lodomir, Vugljenica, Đovanov jarek, Kuzmičev dol, Šantekovina, Kostanjevec, Brežec, Raket, Mačkovec, Belovarci itd. Kao selo se ponovo pojavljuje u popisu stanovnika iz 1857. godine, dok ga u popisu sela župe Preseka iz 1841. nema.

Naseljenost:

GOD.	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.
ST.	101	94	129	136	187	212	275	293
GOD.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
ST.	311	252	235	210	145	113	87	104

Stanovnici sela tj. glavari obitelji bili su:

1 7 7 8 . Andras Glavinecz, Bessen Jakob, Bessen Steffan, Budenich Thomas, Czuczely Mihaly, Filipecz Ferencz, Haszan Mihaly, Hunyed Mihaly, Kolenich *alter (drugi)* Andras, Kolenich Andras, Kovachich Gregur, Kovachich Pavel, Krisztich Joseff, Krisztich Stanko, Ledinschich Blas, Ledinschich Lukach, Leschich Gyura, Leschich Joseff, Lipovecz Steff, Lukach Mihaly, Pernyak Mihaly, Petrach Joseff, Prilosnyak Thomas, Pumper Mattek, Rupszeyak Ferencz, Szamarecz Jakob, Szedmak Mattek, Szlivar Steff, Thomas Vuk, Vruchina Lovrencz, Vuk Lukach.

⁷⁴ *Krwslewczy* – MOL DI 37791.

LEDINE (*Ledyna*)

S. u ž. i k. Križev., pšt: Verbovec, rkž. i sdč: Preseka; 21 kuć, 357 st. (349 rk., 8 žid.). – selo sjeverno od Preseke, ¾ sata daleko. Prvi put se kao presečka pripadnost u dostupnim dokumentima spominje godine 1506.⁷⁵, zatim 1510. i 1520. te u popisima poreza iz 16. stoljeća: 1598. *Portio domini Petri Erdeödy in LEDINE domus 3, Portio domini Georgii Osegowych ibidem in LEDINE domus 1*. Javlja se i u *Legistru* iz 1716. godine⁷⁶. Tada i kasnije presečka pripadnost, u vlasništvu raznih gospodara tako npr. godine 1802.: ^{10/}₂₁ Vjerozakonska naklada, ^{90/}₂₁ opat-kolator, ^{1/}₂₁ Julijana Jelačić i ^{1/}₂₁ nasljednici Petković.

Naseljenost:

GOD.	1598.	1716.	1720.	1802.	1812.	1821.	1831.	1841.	1857.	1869.	1880.	1890.
DOM./ST.	4 d.	11 d.	13 d.	217	330	379	409	374	357	334	350	381
GOD.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
STAN.	401	463	428	490	479	482	456	390	330	252	204	198

Stanovnici sela tj. glavari obitelji bili su:

1 5 9 8 . Banych Andreas, Chakanycza Caterina, Habianecz Gregorius, Pawr Mattias;

1 7 1 6 . Gjovan Jakop, Gasparecz Andrass, Gasparecz aliter Hunjed Martin, Jagoich Mihalj, Jambrussecz Gregur, Jambrussecz Giura, Kelek Giuranecz, Miczek (des.), Poszavecz Giura, Sagud Mattek, Sagud Steff, Szlivar Lukach.

POGANČEC (*Poganchez, Poganchach, Poganez*)

S. u ž. i k. Križev., pšt: Verbovec, sdč: Lovrečinavaroš, rkž Preseka.; 11 kuć 114 st. – selo južno od Preseke, ¾ sata daleko. Prvi se put u dostupnim ispravama spominje g. 1464. kada kralj Matija Korvin daje Stjepanu Impriću Jamničkom, između ostalog, i dva kmetska selišta u Pogančecu⁷⁷ a potom i u parnici koja se g. 1481. vodila u županijskom sudu u Križevcima zbog posjeda Pogančec zvanog još i Velika⁷⁸. U *Popisima* se spominje kao pripadnost rakovečkih gospodara: 1495. *Villicatus POGANCHECZ ad RROKONOK f(umi) 7; oko 1500. POGANCHECZ eiusdem (Vutorini ducis) f. 12* ili vlasništvo nižih plemića kao primjerice: 1512. *POGANCHECZ Thome f. 7, 1517. POGANCHECZ Thome f. 8, 1520. POGANCHECZ Thome f. 8, 1533. POGANCHECZ Andree Myxych fl. f. 7; 1554. POGANCHECZ eenth Dienes relictæ Christophori Borothwa f. 1, POGANCHECZ Michaelis Swgnetych f. 2, Ibidem Johanys Myxych f. 1; 1570. POGANEZC Joannis Prenar fumus f. 1/;* 1573.

⁷⁵ *Ledyna* – MOL DI 37791.

⁷⁶ *Legister Rakovečki (Urbarium bonorum Rakovecz Anno 1716..&1720.)* – Arhiv HAZU, IVb-63.

⁷⁷ „in *Poganchez*” – MOL DL 274938.

⁷⁸ „*possessionem Poganchez alio nomine Welyka*” – Arhiv HAZU, D-XVI-54.

POGANECZ relictæ Joannis Myxych f. 1 (desertati fumi 2), Ibidem Joannis Panych f. 1 (desertati fumi 1^{1/2}), Ibidem Michaelis Petherchych loco Francisci Zaboky f. 1 (desertati fumi 1^{1/2}), In POGANECZ Joannis Premar f. 1^{1/2} (desertati fumi 2); 1574. POGANECZ relictæ Myxych cum Joanne Spanyol f. 1^{1/2}, In POGANECZ Joannis Prenar f. 1; 1576. POGANECZ relictæ Myxynæ cum Seraphin et Magyar Janos f. 2, POGANECZ Joannis Premar f. 1; 1578. POGANECZ relictæ Myxyne cum Seraphyn et Magyar Janos f. 1, POGANECZ Joannis Prenar fumus 1^{1/2} (Per Thurcas desertatus f. 1^{1/2}); 1582. POGANECZ relictæ Myxyne cum Seraffin et Mager Janos alias Janchy f. 1, Similiter et POGANECZ Joannis Prenar desertatus f. 1/2. God. 1506. i 1510. selo je bilo podijeljeno na Gornje i Donje (Poganchez Superior, Poganchez Inferior) i zajedno sa selima Sveto Trojstvo, Sveti Dionizije, Graberanec, Velika i Dubovec (Sancta Trinitatis, Sancti Dionysy, Grabryancy, Welyke, Dwbowecz), pripadalo vilikatu Sv. Trojstvo (villicatus Sancti Trinitatis)⁷⁹. Koncem 16. st. Turci su ga opustošili te se popisima poreza krajem tog stoljeća Pogančec više ne spominje. Nakon ukidanja kmetstva ostaje plemićko dobro čiji se zakup ili prodaja oglašavala u monarhijskim novinama 1898. godine: "Plemićko dobro s oranicama, livadama i lijepim šumama zaokruženo u cjelinu i veličine 750 jutara prodaje se zbog obiteljskih odnosa za 85.000 fl. a može se i zakupiti. Isto leži u zdravom i lijepom kraju, 3/4 sata udaljeno od postaje Državne željeznice. Ponude slati na: posjed Pogančec, pošta Vrbovec".⁸⁰

Naseljenost:

GOD.	1778.	1802.	1812.	1821.	1831.	1841.	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.
D O M . / ST.	16 d.	178	190	142	167	163	144	144	137	223	283
GOD.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
STAN.	230	255	314	277	244	207	175	152	112	137	125

Stanovnici sela tj. glavari obitelji bili su:

1 7 7 8 . Marko Spanich, Andras Schitaroczy, Mihalj Spanich, Andras Spanich, Lukach Spanich, Ferencz Jellovechky, Ferencz Simek, Gregur Simek, Mihalj Spanich, Stephan Spanich, Ferencz Sunecz, Imbricza Sunecz, Gyuro Sunecz, Marhek Sunecz, Joseph Sunecz, Marko Sunecz.

PRESEKA (Prezekazenthpeter, Prezeka, Pryeszeka, Pryezeka, Prezzeka)

(Presieka inače Salajci) s. u ž. i k. Križev., pšt: Verbovec, bilj. Raven, sdč. u m; 9 kuć. 120 st., rkž sa crkvom Sv. Petar ap. u m. – Sudčija ima podr. m.: Gornjaki, Kraljevverh, Krušljevec, Ledina, Slatina, Stèrmec, Velika preseč., Žunci. 100 kuć. 1436 st. – Rk. župa u nadb. Zagreb, adj. Kalnik, ima podr. m Pogančec u k. Verbovec

⁷⁹ 1506. – MOL DI 37791 i 1510. – MOL DL 37868.

⁸⁰ Pester Lloyd, Samstag 6. August 1898. Nr. 188, str. 8.

i čitavu miestnu sdč. 1411. st. – Posjed se pod imenom Preseka Sveti Petar (*Prekazenthpeter*) prvi put spominje g. 1392.⁸¹ Kao rakovečka pripadnost spominje se presečki vesnikat: 1495. *Villicatus PREZEKA ad ROKONOK* 38; oko 1500. *Villicatus PREZEKA* 10; 1520. *Villicatus PREZEKA domini Marchionis* 16; 1554. *Vilicatus PREZEKA ad Rakonog* 3; da bi potom bio opustošen i napušten te u Popisima¹¹ nalazimo sljedeću bilješku: 1570. *Villicatus PREZEKA ad Rokonok pertinens per hostes omnino desertus*. Inače je presečki posjed dijelom vlasništvo rakovečkih posjednika: oko 1500. *PREZEKA eiusdem (Vutorini ducis)* 20(?); 1517. *PREZEKA domini Marchionis* 13; 1533. *PREZEKA Pwczych fl. 14*, *PREZEKA domine relicte condam domini Zrini fl. 8* a dijelom drugih plemića: 1495. *PREZEKA domine Sophie* 10, *PREZEKA relicte Georgii* 11, *PREZEKA Gregorii Ztubyczay* 5; oko 1500. *PREZEKA Sophie* 10, *Georgius Zthwbyczay de Prezeka* 16; 1507. *PREZEKA Ladislai Gazda* 8, *PREZEKA Mathie litterati* 4, *PREZEKA domine Dorka* 11; 1512. *PREZEKA Georgii Simonfy* 2, *PREZEKA Stephani Vythez* 4, *PREZEKA relicte Dora* 12, *PREZEKA Phylipanicha* 3, *PREZEKA Azeg* 1; 1517. *PREZEKA Georgii Simonffy* 2, *PREZEKA Stephani Wythez* 4, *PREZEKA filiorum Garazda* 4, *PREZEKA Francisci Zelynay* 13; 1520. *PREZEKA Georgii Simonfy* 3 (*pauperes* 2), *PREZEKA Stephani Wythez* 5, *PREZEKA filiorum Garazda* 5, *PREZEKA Johannis Forchych* 14 (*pauperes* 2), *PREZEKA Philipanycha desertum*; 1533. *Ibidem (PREZEKA) Stephani Wythez fl. 2*; 1554. *PREZEKA Georgii Myhanowych* 2, *Ibidem Ambrosii litterati*⁸² 1, *PREZEKA et WELYKA Gasparis Gwzych* 2; 1570. *PREZEKA Ambrosii litterati fumi* 4, *PRYEZEKA Christophori Brada fumi* 2; 1573. *In PRYEZEKA Stephani de Gregoryancz fumi* 3 $\frac{1}{2}$ (*desertati fumi* 7), *Ibidem Christophori Brada fumi* 2 $\frac{1}{2}$ (*desertati fumi* 8), *In PRYEZEKA Christophori Praschoczy fumus* $\frac{1}{2}$; 1574. *In PRYEZEKA Stephani de Gregoryanczy fumi* 4, *Ibidem Christophori Brada fumi* 4 $\frac{1}{2}$, *In PRYEZEKA Christophori Praschoczy fumus* $\frac{1}{2}$; 1576. *In PRYEZEKA Stephani de Gregoryanczy fumi* 3 $\frac{1}{2}$, (*per Walachos desertatus fumus* $\frac{1}{2}$), *Ibidem Petri Myhanovich loco Brade fumi* 4 (*per Walachos desertatus fumus* $\frac{1}{2}$), *In PRYEZEKA Christophori Praschoczy fumus* $\frac{1}{2}$; 1578. *In PRYEZEKA Stephani de Gregoryanczy vicebani fumi* 3 $\frac{1}{2}$, *Ibidem Petri Myhanovych fumi* 4, *In PRYEZEKA Christophori Praschoczy fumus* $\frac{1}{2}$; 1582. *In PRYEZEKA domini Gregoryanczy fumi* 3 $\frac{1}{2}$, *Ibidem heredam Myhanovych fumi* 4, *In PRYEZEKA Christophori Praschoczy fumus* $\frac{1}{2}$; 1588. *CHANYO Georgii Prasschoczy cum PREZEKA fumi* 2, *In PREZEKA domini Gregoryanczy fumi* 1 $\frac{1}{2}$, *Ibidem Zermegh Sigmund loco heredum Myhanovych fumi* 2; 1596. *CHANYO Georgii Prasschoczy cum PREZEKA et RAUEN fumus* 1, *In PREZEKA domini Gregoryanczy fumi* 1, *Ibidem heredum Myhanouych fumi* 1; 1598. *Portio domini Petri Erdeödy in PREZEKA*

⁸¹ *Prekazenthpeter* – CD XVIII, doc. 342, p. 470-472.

⁸² Ambroz Gregorijanec.

domus 2, Portio domini Georgii Osegowych ibidem in PREZEKA domus 3, Portio haeredum condam Georgii Sissinachky apud manus Casparis Bobyanch domus 5, Portio Casparis Gwzych apud manus Gabrielis Bukowachky domus 2, Portio egregii Georgii Praschioczy in PREZEKA domus 1, Portio egregii Stephani Praschioczy in PREZEKA domus 10; 1600. In PREZEKA domini Petri Erdödi domus 6, Ibidem Georgii Osseghowych domus 6, Portio generosae dominae Sophiae Zermegh consortis egregii Stephani literati Domianych ibidem domus 1. Ibidem dominae Sophiae Zermegh consortis egregii Stephani Domianisch cum portione Sisynachki domus 6, Ibidem ex portione Gwzych et in ALSO WELIKA Nicolai Jachkowych domus 4. Potom je Preseka u 17. st. vlasništvo Zrinskih, koji tamo imaju i kuriju. Zatim je gospoštija privremeno u posjedu Zagrebačkog kaptola a u 18. st. dijelom su joj, od 1743. kao nasljednici Zrinskih, vlasnici Patačići a dijelom Domjanići i Šimunčići: sve tri su kurije u seljačkoj buni 1755. spaljene. Zbog sudjelovanja u toj buni Stjepan Domjanić gubi posjed, te on prelazi u vlasništvo grkokatoličkog biskupa Gabrijela Palkovića u Križevcima. Potom vladar daje presečki posjed pod imenom "Opatija sv. Pulherije od Križevaca" dvojici grkokatoličkih svećenika: opatu J. Bastašiću i opatu A. Gvozdanoviću, koji u Preseki i umire 1806. godine. Nadalje je posjed u vlasništvu više vlasnika, tako, primjerice, 1802.: opat $\frac{9}{14}$, župnik $\frac{2}{14}$, Vjerozakonska zaklada $\frac{1}{14}$, župnik Švagelj $\frac{1}{14}$, Ana pl. Kesser $\frac{1}{14}$. Nakon ukinuća kmetstva posjed je postao plemićko dobro, kojeg je dio početkom 20. st. prodan ovdašnjim seljacima. – Presečka se župa s crkvom sv. Petra spominje u popisu župa Zagrebačke biskupije iz 1334. i 1501. (*ecclesia beati Petri de Preseka*) a zatim i u Popisima: 1495. *PREZEKA plebani 2; oko 1500. Plebanus de Prezeka 2; 1512. PREZEKA plebani 1; 1517. PREZEKA plebani 2; 1598. Plebanatus ecclesiae sancti Petri ibidem in PREZEKA domus 3; 1600. Ibidem (in PREZEKA) parochiae Sancti Petri domus 4.* God. 1728. seljaci su istjerali iz župe i u kuriji Domjanić ubili svog župnika Jurja Bogovića. Budući da je crkvena istraga dokazala župnikovu nevinost, župa je kažnjena zabranom bogoslužja (*interdikt*), te je 23 godine bila bez župnika⁸³. Patronatska prava imala je ona plemićka obitelj ili drugi vlasnik, koji je posjedovao najviše posjeda, tako npr. u *shematizmima* iz 1821., 1831. i 1841. nalazimo zapis: „*Patron. Abbatis S. Pulcheriae de Crisio*”⁸⁴.

Naseljenost:

GOD.	1543.	1598.	1672.	1709.	1771.	1802.	1812.	1821.	1831.	1841.	1857.	1869.	1880.
D/ST.	60 d.	25 d.	13 d.	23 d.	168	254	253	243	254	211	120	134	138
GOD.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
ST.	150	203	233	187	214	216	206	186	171	153	140	126	104

⁸³ Buturac, Vrbovec, str. 91.

⁸⁴ *Calendrium Zagrebiense za godinu 1824, 1831 i 1841.*

Stanovnici sela tj. glavari obitelji bili su:

1 5 9 8 . Banych Caspar, Bessen Stephanus, Brytwych Petrus, Philipowich Benedictus, Jantholchych Stephanus, Kozarych Lucas, Kwkecz Andreas, Mahlenychka Margaretha, Nowak Martinus, Ozlow Stephanus, Pazthych Andreas, Petherchych Georgius, Remenchych Petrus, Syryan Valentinus, Syryanycza Ana, Spanych Petrus, Spanych Joannes, Spsychak Gregorius, Sthawr Ambrosius, Swmak Thomas, Zthoych Martinus, Zwdchych Antonius, te CRKVENI KMETI: Dyachych Laurentius, Fodor Demetrius i Santawy Ambrosius;

1 7 0 9 . ⁸⁵ Besslin Andras, Chegecz Mate, Chickan Peter, Gasparez Jendras, Gasparez Mihaly, Gasparez Lovrek, Gasparez Lukina, Hunyed Martin, Jagoich Gyura, Jagoich Jendras, Kellek Blas, Kellek Stefan, Jambrissecz Gyura, Jambrissecz Gregur, Megecz Tomek, Miczek Jendras, Poszavecz Gyura, Pudel Antol, Sagud Gyura, Sagud Jembrek, Sagud Mattek, Sagud Pavel, Szlivar Mattek; PUSTOSELINCI: Chanijecz Mihelij, Jagoich Mihelij, Chegecz Giura, Poszavecz Lovrek, Purich Martin, Sagud Mihelij, Sumak Pavel, Sumak Istvan (Steff);

1 7 2 0 . PUSTOSELINCI: Chaniecz Mihelij, Jagoich Mihelij, Chegecz Giura, Poszavecz Lovrek, Purich Martin, Sagud Mihelij, Sumak Pavel, Sumak Istvan (Steff); GORNJAKI: Bagyun Luka, Beczlin Andras, Bessan Anton, Bessan Janko, Chadovecz Mattek, Czulei Mattek, Dechko Andras, Gasparez Andras, Gasparez Blas, Gasparez Giurek, Gasparez Lovrek, Gasparez Martin, Glavinecz Maricza, Haszan Mattek, Jagoich Andras, Jagoich Giurek, Jagoich Steffan, Jambrussecz Giurek, Jambrussecz Gregur, Jelenchich Lourek, Kelek Giurek, Klycharich Matth. Kolenich Jurai, Kovachich Mihek, ~~Ledinszki Mihek~~, Less Ivan. Miczek Martin, Mihalich Matt. Paklian Joseph, Philiphovich Mihaly, Poszavecz Giuran, Pusely Mihek, Sagud Jacob, Sagud Jambrek, Sagud Lukach, Sagud Mattek, Skupniak Ferencz, Spickek Gregur, Sztanek Purich, Sztovrag Luk. Szudecz Giurek, Verban Jakob, Verban Jakob, Vruchina Mihaly i Czirkua Preszechka;

1 7 5 6 . KMETI IVANA PATAČIĆA: Chikan Casparus, Gasparez Mathias, Kelek Stephanus.

1 7 7 8 . ⁸⁶ COLONI PATRI PAULINORUM⁸⁷: Beczlin Thomas, Chegecz Anton, Chikan Gaspar, Gasparez Anton, Gasparez Jakob, Gasparez Martin, Gasparez Thomas, Gyovan Gregur, Gyovan Joseff, Gyuranecz Steffan, Jagoich Joseff,

⁸⁵ Stanovnici su popisani neodvojeno kao *kmetovi kurije (coloni curiales)*, jer je iz kasnijih popisa očito da su kmetovi tih prezimena stanovnici pojedinih presečkih sela (Ledine, Gornjaki, Borovec, Slatina).

⁸⁶ *Tabella Urbarialczka szela Preszeka g. 1778.* – HDA, *Acta urbarialia*, kutija 749.

⁸⁷ *Kmeti: pavlina, Kristofora Domjanića, Petkovićeve baštine, opatije sv. Pulherije, Labaša, Domjanića i Labaša, župe, inkvilini, pusto.*

Jagoich Lovrenz, Jagoich Lukach, Jembrussecz Gabor, Jembrussecz Pavel, Kellek Martin, Kellek Pavel, Martich Ivan, Martich Jakob, Pudely Anton, Purich Ivan, Szlivar Martin; COLONI KRISTOPHORI DOMIANICH: Bessen Mattek, Filipovich Ivan, Kolenich Gergo, Paklan Mattek, Stovragh Mihaly, Stovragh Thomas, Verban Martin; COLONI PETKOVICHIANA HAEREDUM: Bessen Pavel, Jakob Simunecz, Resetar Steffan, Steffan Stovragh, Verbanchech Mikula; COLONI MONACHIUM: Andras Glavinecz, Bessen Jakob, Bessen Steffan, Budenich Thomas, Czuczely Mihaly, Filipecz Ferencz, Haszan Mihaly, Hunyed Mihaly, Kolenich alt. Andras, Kolenich Andras, Kovachich Gregur, Kovachich Pavel, Krisztich Joseff, Krisztich Stanko, Ledinschich Blas, Ledinschich Lukach, Leschich Gyura, Leschich Joseff, Lipovecz Steff, Lukach Mihaly, Pernyak Mihaly, Petrach Joseff, Prilosnyak Thomas, Pumper Mattek, Rupszeyak Ferencz, Szamarecz Jakob, Szedmak Mattek, Szlivar Steff, Thomas Vuk, Vruchina Lovrencz, Vuk Lukach; COLONI LABAS: Simunecz Joseff, Skecz Andras, Sudich Anton; COLON DOMIANICH&LABAS: Knez Mattek; COLONI PAROCHI LOCI: Glavinecz Andras, Kovachich Gregur, Santek Anton; INQUILINI DOMIANICH: Kolenich Gregorius, Kolenich Paulus; INQUILINI PAROCHI LOCI: Novak Andras, Runtas Paulus; DESERTA: Kolenich Pauli, Kovachich *alter (drugi)* Pauli;

1 7 8 2 .⁸⁸ Georgius Bessen, Joannes Stovrag, Stephanus Resetar, Jacobus Simunecz, Nicolaus Verbanchech, Steph. Stovrag, Georgius Sagud.

SLATINA (Zlathina, Zlatyna, Zlatina)

S. u ž. i k. Križev., pšt: Verbovec, rkž. i sdč: Preseka.; 8 kuć, 130 st. – selo južno od Preseke, ½ sata daleko. Prvi se put kao presečka pripadnost spominje g. 1506.⁸⁹, zatim god. 1510. i 1520. te u popisima poreza: 1598. *Portio domini Petri Erdeödy in Zlatina domus 1*. Tada i kasnije presečka pripadnost, u vlasništvu raznih gospodara tako 1802. godine kada je posjeduju: opat ⁶/₉, Vjerozakonska naklada ²/₉, i Julijana Jelačić ¹/₉.

Naseljenost:

GOD.	1598.	1716.	1720.	1802.	1812.	1821.	1831.	1841.	1857.	1869.	1880.	1890.
ST./D.	1 d.	5 d.	5 d.	122	140	145	134	139	130	134	153	174
GOD.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
ST.	213	243	215	256	213	210	200	179	143	130	121	117

Stanovnici sela tj. glavari obitelji bili su:

1 5 9 8 . Megecz Georgius;

1 7 1 6 . Besslin Andrass, Chikan Peter, Gjovan Jambrech, Pudelj Ivan, Turiak Martin na Kranjchovom;

⁸⁸ Preszek A.D. 1782. – HDA, *Acta urbarialia*, kutija 752.

⁸⁹ Zlathina– MOL DI 35645.

STRMEC (*Sztermecz, Ztermecz, Stèrmec*)

S. u ž. i k. Križev., pšt: *Verbovec, rkž. i sdč: Preseka; 4 kuć, 63 st.* – selo jugoistočno od Preseke, ½ sata daleko. 1802. gospodari posjeda su: Križevački kaptol, obitelj Jelačić i Švagelj, nasljednici obitelji Petković.

Naseljenost:

GOD.	1771.	1802.	1812. ⁹⁰	1821.*	1831*.	1841.*	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.
STAN.	146	111 ⁹¹	104	114	139	130	63	58	57	68	76
GOD.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
STAN.	91	75	83	89	84	89	63	40	40	28	25

Stanovnici sela tj. glavari obitelji bili su:

1 7 7 8 . Bessen Pavel, Jakob Simuncz, Resetar Steffan, Steffan Stovragh, Verbanchez Mikula.

VELIKA (*Welyka, Welyke*) – PRESEČKA

S. u ž. i k. Križev., pšt: *Verbovec, sdč: Preseka.; 28 kuć, 353 st. rkž. Dubovec d, 196 rkž.: Preseka – ovamo spadaju hrpa kuć. Brezjan, Ferenčaki, Velika mala.* – selo istočno od Preseke, 1 sat daleko. Uz potok Veliku tri su sela tog imena: Gornja, Srednja i Donja Velika. Prva dva naselja pripadaju župi Dubovec, a treće župi Preseka. Gornja i Donja Velika se spominju tijekom ranije povijesti, dok je Srednja novijeg datuma. Posjed Velika spominje se prvi put 1452.⁹² Tijekom 16. st. spominje se vesnikat *VELIKA: 1495. Villicatus WELIKE ad Rokonok 22; oko 1500. Villicatus WELIKE Vutorini ducis 29.* Inače je u vlasništvu i drugih plemića, tako primjerice: 1507. *WELYKA Emerici 20, WELYKA Nicolai Palfy 2; 1512. WELYKE Georgii Gerdasycz 17, WELYKE Nicolai Palfy 6; 1517. WELYKE Jane 15, WELYKE Nicolai Palfy 6 (rectificati 1); 1520. WELYKE relicte Jane 17 (pauper 1), WELYKE et DWLEBZKA relicte Magdalene 7, WELYKE Martini Horwath 2; 1533. WELYKE Gasparis Gwzych fl.10; 1554. PREZEKA et WELYKE Gasparis Gwzich 2; 1570. WELYKE Marci Thomazowych fumi 2 1/2; 1573. WELYKE Marci Thomazowych fumi 3 1/2 (desertati fumi 6); 1574. WELYKA Marci Thomazowych fumi 5 1/2; 1576. WELYKA Georgii Gwszych fumi 5 (per Walachos desertatus fumus 1/2; 1578. WELYKA Gasparis Gwzych cum fratribus fumi 5; 1582. WELYKA Garguchych fumi 5; 1588. WELYKA Iwan Berowych loco Gwzych fumi 3; 1596. WELYKA Gasparis Gwzych fumus 1/2; 1598. Ex eadem portione dicti Guzych servitor domini bani Nicolaus Jechkovich possidet ab eodem domino suo in ALSO WELYKA domus 2, Ab eodem domino bano ex eadem portione Guzych Dorothea relicta Klobuchychka possidet in FELSEO WELYKA domus 2. 1600. Ibidem ex portione Gwzych et in ALSO WELIKA*

⁹⁰ U godinama označenim zvjezdicom popisani zajedno Strmec i Vuki.

⁹¹ Popisani zajedno Sztrmec i Vuki.

⁹² *possessione Welyka* – MOL DI 103627.

Nicolai Jechkovych domus 4, FELSSEÖ et ALSO WELIKA ex portione Ghwzych Dorottae Klobwchychka domus 2. Tada i kasnije presečka pripadnost u posjedu je raznih vlasnika tako npr. 1802. godine – Vjerozakonske zaklade. Plemićko dobro Velika nastalo nakon ukinuća kmetstva imalo je u selu kuću br. 28, oranice, livade, vinograde, pašnjake i šume u rudinama Kod Grada (bivšeg utvrđenog dvorca) u Makarovcu i Habunovcu. Vlasnik Đuro Bolz iz Torcza prodaje posjed obitelji Neuman iz Križevaca i konačno od 1908. do 1915. zemlju kupuju seljaci iz Velike i Preseke.

Naseljenost:

DONJA (PRESEČKA) VELIKA⁹³

GOD.	1598.	1778.	1802.	1812.*	1821.*	1831.*	1841.*	1857.*	1869.*	1880.*	1890.	1895.
DOM./ST.	2 d.	29 d.	207	203	233	225	190	353	394	327	225	288
GOD.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
ST.	141	227	154	166	191	175	149	126	105	87	68	68

Stanovnici sela tj. glavari obitelji bili su:

1 5 9 8 . In ALSO WELYKA (GORNJA VELIKA): Bagywn Ambrosius, Habwn Ambrosius; In FELSEO WELYKA (DONJA VELIKA): Franchewych Michael, Poszavec Gregorius;

1 7 7 8 . COLONI PAULINORUM CRISIENSIS: Lukach Pussich, Imbricza Bagyun, Mattek Skupnyak, Steffan Polyak, Mattek Chadoich, Gyura Verban, Matek Rosman, Lukach Verban, Ivan Ruga, Andras Tukssa, Mihaly Szobotta, Gyura Zaresz, Anton Petek, Martin Duksich, Blas Szmogor, Martin Bedich, Thomas Maiczen, Thomas Mikady, Andras Rosman, Ivan Baan, Andras Bagyun, Lovrencz Bagyun, Martin Fiember, Steff Banssich, Mihaly Polyak, Ivan Chupen, Andras Habun, Thomas Ferenchak, Ivan Ferenchak.

ŽUNCI (*Sunczy*)

S. u ž. i k. Križev., pšt: Verbovec, rkž. i sdč: Preseka; 11 kuć, 155 st. Ovamo spadaju hrp. kuć. Kosi, Vuki i Žabljak. – Selo jugoistočno od Preseke, 1 sat i $\frac{3}{4}$ daleko. 1778. spominje se posjed Kosi i njegovi kmetovi⁹⁴.

Naseljenost:

GOD.	1771.	1802.	1812.* ⁹⁵	1821.*	1831.*	1841.*	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.
ST.	114	99	115	110	119	135	155	160	161	186	227
GOD.	1910. ⁹⁶	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
ST.	299	283	301	309	292	284	218	187	161	164	167

⁹³ Godine označene zvjezdicom sadrže podatke za oba naselja Velika (Gornja i Donja).

⁹⁴ „*possessionis Kooszy*” – HDA, Križevačka županija, kut. 744.

⁹⁵ U godinama označenim zvjezdicom podaci za selo Žunci i zaselak Kosi (*Sunczy et Kooszy*).

⁹⁶ Sadrži podatke i za Ribnjak (Ravenski) koji je od te godine bio odvojeno iskazivan.

1 7 7 8 . K O O S Z Y : Pavel Koosz, Andras Koosz, Mikula Koosz, Stephan (Steff) Koosz.

Ostala su sela nastala nakon ukidanja kmetstva (1848.) kao npr. Ž a b n j a k (oko 1850.) ili početkom 20. st. kao primjerice V i n k o v e c (oko 1900.), Š e l o v e c (oko 1900.) i K a m e n i c a (oko 1910.)⁹⁷.

---

⁹⁷ Buturac, *Vrbovec*, str. 101-105.

PRESEKA – THE ESTATE, SETTLEMENT, AND INHABITANTS IN THE PAST

By Franjo Pajur, Zagreb/Eisenstadt

Summary

Preseka, a minor property estate on the hilly ridges of Kalničko gorje, grouped around the settlement of the same name as its center, succeeded in keeping its name during earlier history, even though it was situated nearby the larger Rakovec manorial estate. The owners of Rakovec also owned larger parts of the Preseka estate, but nevertheless, the name Preseka remained. This was because it inherited the old Dulepska estate, reambulated in 1244, which was not the equivalent to the village Dulepska. This estate was mentioned as far back as 1320, as part of the Nikola Rakovečki property, and afterwards, according to the first parish census dating 1334, the name Preseka shows up mentioned as St. Peter's Church in Preseka, i.e. as the property estate Preseka St. Peter's from 1392, owned by the Donja Zelina nobility, of which a branch becomes Preseka's lower nobility (de Gepew) in the 15th century. At the end of the 15th century, probably during the Korvin period, the Preseka local administrative seat is formed, situated on the property estate owned by Ivaniš Korvin, the lord of Medvedgrad, Rakovec, and Lukavec. Ivaniš (†1504) was succeeded by his widow Beatrice Frankopan, and following her re-marriage in 1509, Juraj the marquis of Brandenburg becomes the owner of the Korvin estate (including the Preseka estate). In those times the property estate covered several villages, of which some have survived to date, and some have ceased to exist in the second half of the 16th century following the Ottoman devastations. The succeeding Preseka owners were the families Zrinski, Gregorijanec, Erdődy, then once again Zrinski, followed by Patačić, and partially Domjanić, etc. The Preseka inhabitants and nearby villages lived in house co-operatives up to their falling apart or termination at the end of the 19th and beginning of the 20th century.

Key words: Preseka; settlement, estate, inhabitants